

אמנות הקיום

בכפר האמנות האקולוגי "ורטיגו" בקיבוץ נתיב הל"ה מאמינים כי לגינה יש תפקידים רבים נוספים מעבר לאווירה ולדקורציה. הגינה שהוקמה במתחם הכפר מושתתת על עקרונות ברי-קיימא והיא מתפקדת כמערכת תומכת לפעילות האנושית ויש לה חלק פעיל ביצירת סביבה בריאה

כתבה | הדס תדמור
צילומים | באדיבות ורטיגו

מהו תפקידה ומשמעותה של גינת הנוי המקיפה את הבית? האם היא מיועדת ליצירת נוף ואווירה ירוקה ונעימה? לתת לנו תחושה של טבע פורח המקיף אותנו? או שהיא טומנת בחובה יתרונות נוספים?

בכפר האמנות האקולוגי "ורטיגו" בקיבוץ נתיב הל"ה מאמינים כי לגינה יש תפקידים רבים נוספים מעבר לאווירה ולדקורציה, וכי הגינה מתפקדת כמערכת תומכת מבנה ופעילות אנושית ויש לה חלק פעיל ביצירת סביבה בריאה ובת קיימא.

כפר האמנות הוא מעבדה חיה ומתהווה, המושתתת על עקרונות הקיימות ועל הניסיון למזער את "טביעת הרגל האקולוגית" של האדם בסביבתו הטבעית, לצמצם את הנזק ואת ההשפעה שאנו יוצרים כקבוצת אנשים על המרחב החי שמסביבנו, כיום ובדורות הבאים.

בכפר הוקמו מערכות שונות המיועדות להפקת המירב מהמשאבים הטבעיים המקומיים (אדמה, חומרי בנייה, מי גשם, אנרגיה ירוקה) תוך חיסכון והגנה על הסביבה וכן מערכות לטיפול עצמי בכל הפסולת המיוצרת במקום ע"י הפרדת סוגי הזבל במקור, מיחזור ושימוש חוזר.

▲ הגינה בנויה מטרוסות שנועדו במקור לתמוך במבנה הלולים

▼ נעשה שימוש רב בחומר חיפוי אורגני המגן על הקרקע מחום ומונע צמיחת עשבייה

את הגינה האקולוגית המקיפה את המתחם תכננו ויצרו דני גולדנברג - סמקמי כפר האמנות, רון אורן - גן ומורה לפרמקלצ'ר ותומר גולדנברג. הגינה משתרעת על שטח של כ-3 דונם ובנויה בטרוסות על מדרון תלול מסביב לשני מבנים גדולים ששימשו בעבר כלולים, שנבנו מחדש מחומרים טבעיים והפכו למרכז המכיל כיתות מחול ואמנות, חדרי מפגש ולימוד ומתחם אירוח.

הגינה בנויה על פי עקרונות תורת הפרמקלצ'ר - שיטת תכנון סביבתי ופילוסופיה צרכנית המבוססת על תחזוקה של מערכות יצרניות בנות-קיימא הפועלות באמצעות משאבים זמינים בסביבה הטבעית המיידית.

בנוסף לנוי ולאווירה הנעימה שהיא משרה, הגינה ממלאת מספר פונקציות מערכתיות משמעותיות:

1. מיחזור מים: הערוגות מהוות פילטר חי ועובדות כחלק ממערכת ניקוי המים האפורים בכפר.
2. אוויר נקי: הצמחים הרבים יוצרים "ריאה ירוקה" ומספקים אוויר נקי מ- CO_2 ורווי בחמצן.
3. מאכל ומשקה: בגינה נשתלו זה לצד זה צמחי נוי וצמחי מאכל - שיחים רב שנתיים ופרחים לצד בוסתן עצי פרי וערוגות של ירקות וצמחי תה להנאתם של סבקרי הכפר.
4. מיחזור פסולת: הגינה לוקחת חלק פעיל בטיפול ובפירוק הפסולת האורגנית הנוצרת במקום.

השקיה וטיפול במים

הגינה מושקית על ידי מערכות השקיה שונות:

1. מי גשמים הנאספים מגגות המבנים ונאגרים בתקופת החורף במיכלים בכמות של 18 קוב.
2. מים אפורים משימוש במקלחות ומכונת כביסה המנוקים וממוחזרים במערכת wetland אינטנסיבית.

כפר האמנות הוא מעבדה חיה ומתהווה, המושגת על עקרונות הקיימות ועל הניסיון למזער את "טביעת הרגל האקולוגית" של האדם בסביבתו הטבעית

בגינה נשתלו זה לצד זה צמחי נוי וצמחי מאכל

3. מי מטבח המטופלים במערכת ניקוי בערוגה - שיטת אואזיס. הערוגות מורכבות ממספר שכבות של אדמה מקומית, רסק עץ עבה וקומפוסט. מבנה מיוחד זה מאפשר קרקע מאווררת ועשירה בחומרי מזון המהווה מצע גידול לאורגניזמים ומיקרואורגניזמים הלוקחים חלק פעיל בפירוק החומר האורגני הנמצא במים הממוחזרים ולניקויים.
4. מים מאספקת חברת "מקורות".

מערכות המים האפורים משקות רק את ערוגות צמחי הנוי בעוד שערוגות התבלינים והירקות מושקים במי גשם ובמי "מקורות".
בגינה נשתלו מינים רבים (מקומיים וזרים) של צמחים חסכוניים במים המותאמים לאקלים היובשני הישראלי ומאפשרים השקיה מדודה ומצומצמת בעונות היבשות.

אוויר נקי וסביבה ירוקה

המתחם שבו נשתלה הגינה היה בעבר מתחם לולים של קיבוץ נתיב הל"ה, שעמד נטוש במשך שנים רבות. הלולים נמצאים על מדרון תלול בטרסות של אדמת מילוי. הגינה שהוקמה במקום יצרה אפקט של שיקום נוף, כאשר הסביבה הצחיחה הפכה לריאה ירוקה, ונוצרו אפקטים משניים כמו הקטנת נגר עילי בשל בניית הערוגות והטרסות.

מאכל ומשקה

בערוגות ניטע מטע עצי פרי וגפנים המניבים פירות לאורך השנה. לצידם מלבבות ערוגות הירקות המשנות את הרכבן לפי העונה, כאשר בחורף נשתלים ירקות שורש ועלים ירוקים, ובקיץ דלועים, סולניים, דגנים וקטניות. בתוך ערוגות הירק נשתלו שיחים פורחים רב שנתיים כמו מרוות שונות, על מנת למשוך חרקים מאביקים ומדבירים, והצמחים גדלים

הצמחים בגינה גדלים בצפיפות ובערבוביה ולא בערוגות ישרות

**הגינה בנויה על פי עקרונות
תורת הפרמקלצ'ר -
שיטת תכנון סביבתי
ופילוסופיה צרכנית
המבוססת על
מערכות יצרניות בנות-קיימא**

בצפיפות ובערבוביה ולא בערוגות ישרות, מדוללות וחד-זניות. התבלינים הריחניים הרבים השתולים בגינה מספקים עלי תה מסוגים שונים לשימושם ולהנאתם של אלפי המבקרים המתארחים במתחם במשך השנה.

מיחזור פסולת אורגנית

הגינה מהווה חלק ממערכת הטיפול והמיחזור של הפסולת האורגנית הנוצרת עקב הפעילות האנושית במקום. כל הפסולת שנאגרת במתחם - כולל פסולת מזון ופסולת משרותי הקומפוסטטנטולי המים - מועברת לחוות הקומפוסטט של ורטיגו, שם היא שוהה במיכלי קומפוסטיזציה, ובתהליך פירוק של שנה וחצי היא הופכת להומוס (דשן אורגני משובח) המפוזר בבוסתן לטיוב הקרקע בגינה.

גינת הכפר של ורטיגו פורחת וגדלה וכל שנה נשתלות בה ערוגות נוספות, תוך למידה והתאמת העקרונות התיאורטיים לתנאים הספציפיים המיוחדים למקום.

בגינה מתקיימת פעילות לימודית וחינוכית והיא משמשת מרכז למידה לקבוצות השונות המבקרות בכפר, הן בסיוורים בנושאי אקולוגיה והן בעבודה והתנסות חוויתית ומעשית. ✦
tadmor.hadas@gmail.com